

Jubileum magazine

100 JAAR OPBOUWWERK IN DRENTHE

*Terugkijken met trots.
Vooruitkijken met
vertrouwen.*

- Verhalen uit de praktijk
- 10 lessen uit 100 jaar opbouwwerk
- Henk Nijboer: over herstel en toekomst

Inhoud

100 jaar opbouwwerk in Drenthe	03
Gedicht: An mien Drenthe.....	05
Wat is opbouwwerk?	07
Trends: bevolking toen en nu	09
Twee vakmensen, één overtuiging.....	11
Tijdlijn: de gezichten van 100 jaar opbouwwerk.....	19
De reis van de opbouwtelefoon	21
10 lessen uit 100 jaar opbouwwerk	23
Verhalen uit de praktijk	25
Trends: betrokkenheid bij buurt en samenleving.....	41
Ruimte voor jongeren, ruimte voor toekomst	43
Henk Nijboer: over herstel en toekomst	51

100 jaar opbouwwerk in Drenthe

In 2025 vieren we een bijzonder jubileum: 100 jaar opbouwwerk. Wat vandaag bekend staat als een onmisbare pijler in het sociaal werk, vond zijn oorsprong precies een eeuw geleden, hier in Drenthe.

In 1925 zette de toenmalige Commissaris van de Koningin, J.T. Linthorst Homan, een belangrijke stap voor de toekomst van Drenthe. Hij richtte een commissie op om armoede, achterstand en slechte leefomstandigheden in de provincie aan te pakken. Niet van bovenaf, maar door samen met inwoners te bouwen aan verbetering. Uit dit initiatief ontstond de Vereniging voor den Opbouw van Drenthe (een voorloper van het huidige CMO STAMM). Daarmee werd de basis gelegd voor het opbouwwerk in heel Nederland.

Honderd jaar later is de wereld veranderd, maar de kern van het opbouwwerk is actueel: mensen versterken, gemeenschappen verbinden en werken aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen.

We zijn trots op deze Drentse wortels. En we zijn dankbaar voor iedereen die in de afgelopen 100 jaar meebouwde aan een veerkrachtige samenleving; van inwoners, sociaal werkers en vrijwilligers, tot gemeenten, provincie en maatschappelijke partners.

In dit magazine kijken we terug op wat bereikt is, maar vooral vooruit, want samenlevingsopbouw blijft, ook in 2026 en daarna, de sleutel tot sterke buurten.

**Samen blijven we bouwen.
Aan vertrouwen, veerkracht en
verbinding. Aan Drenthe.**

An mien Drenthe

*Midden tusken Freislaand, Grunning,
't Duuts en 't Overiessels in
Lig mien Drenthe, dat ik leif heb,
't Laand waar ik geboren bin.*

*Vrouger niks as roege haaide,
Waoter, veen en stoevend zaand,
Is 't deur waark van zien bewoners
Omkeerd in een vruchtbaor laand.*

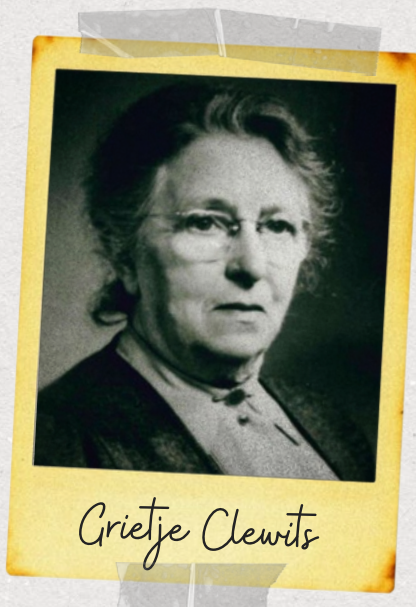
*Mooie akkers, gruine waaiden,
Muik dat volk van 't veen en 't zaand,
Mor der bleef ok bos en haaide,
Anders was 't gien Drenthelaand.*

*'t Drentse waopen sprek van leifde
Mouderleifde veur het kind.
'k Weit dat leifde ok de baand is
Die ons an 'n kanner bindt.*

*Want waar wai ok muggen zwaarven
Altied vuilen wai de baand,
Altied trekt ons haart op 't lest weer
Naor ons mooie Drenthelaand.*

Grietje Clewits

Geschreven in het Noord-Drents

Grietje Clewits (1883–1962) was een Drentse onderwijzeres, dichteres en verhalenschrijfster. Ze was voorzitter van de Bond van Plattelandsvrouwen (afdeling Roden), actief bij het dorpshuiswerk en werkzaam in de bibliotheek. In 1960 ontving ze van de gemeente Roden een zilveren erepenning voor haar inzet in het onderwijs en het verenigingsleven.

*OPBOUWWERK HELPT MENSEN HUN
STEM TE LATEN HOREN*

Wat is opbouwwerk?

Opbouwwerk versterkt sociale verbindingen en maakt ruimte voor inwoners om hun betrokkenheid bij hun leefomgeving verder vorm te geven. Opbouwwerkers brengen mensen samen, ondersteunen initiatieven die vanuit de gemeenschap ontstaan, en werken aan omstandigheden waarin samenwerking en zeggenschap mogelijk worden. Zo krijgen alle inwoners – ook kwetsbare groepen – de kans om actief bij te dragen aan een leefbare buurt of dorp.

Door de tijd heen is opbouwwerk niet altijd even zichtbaar of actueel geweest. Maar juist nu, met grote veranderingen zoals de energietransitie, demografische ontwikkelingen (ontgroening en vergrijzing) en toenemende diversiteit, is de waarde ervan onverminderd groot.

Opbouwwerk verbindt inwoners, professionals en gemeenten, versterkt lokale netwerken en bevordert samenwerking op basis van wederzijds begrip. Dit creëert ruimte voor dialoog en tegenspraak, waardoor gezamenlijke oplossingen kunnen ontstaan die breed gedragen worden door de gemeenschap.

De welzijnsorganisaties in Drenthe zetten zich hiervoor in, vanuit hun overtuiging in de kracht en zeggenschap van de samenleving. Zij weten dat opbouwwerk onmisbaar is om sociale ongelijkheid te verminderen, kansen te creëren en gemeenschappen veerkrachtig en toekomstbestendig te maken. Door naast inwoners te staan en samen te werken met hen en andere partners, bouwen zij aan een samenleving waarin iedereen meetelt en mee kan doen.

Bekijk hier de **100 redenen**
waarom opbouwwerk
belangrijk is

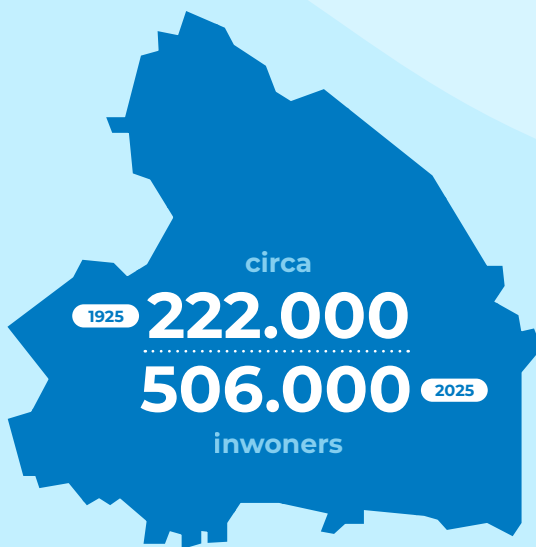

Bevolking toen en nu

Hoe zag Drenthe er honderd jaar geleden uit en hoe anders is dat nu? Neem een duik in de cijfers en ontdek hoe onze provincie veranderde in inwoners, leeftijd en gezinnen.

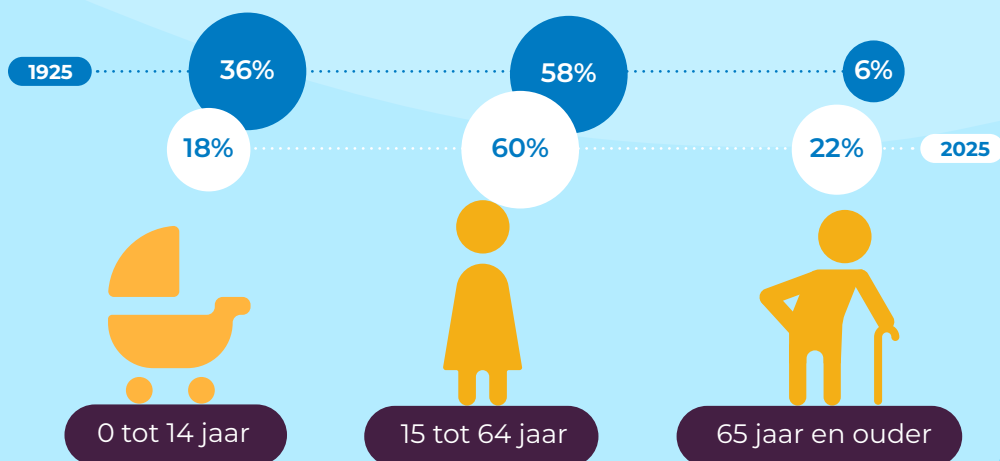
Aantal inwoners meer dan verdubbeld

Van een provincie waar je nog makkelijk je burens kende, naar een Drenthe met ruim een half miljoen mensen! Deze groei werd aangedreven door industrialisering en arbeidsmigratie, verstedelijking, naoorlogse babyboom en (internationale) migratie.

Grote verschuiving in bevolkingsopbouw

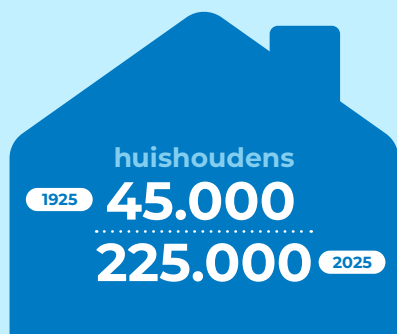
Van piepjonge Drenten naar een steeds grijzer wordende provincie. In 1925 was de Drentse bevolking veel jonger, door hogere geboortecijfers en lagere levensverwachting. Tegenwoordig is er sprake van (dubbele) vergrijzing.

Levensverwachting hoger

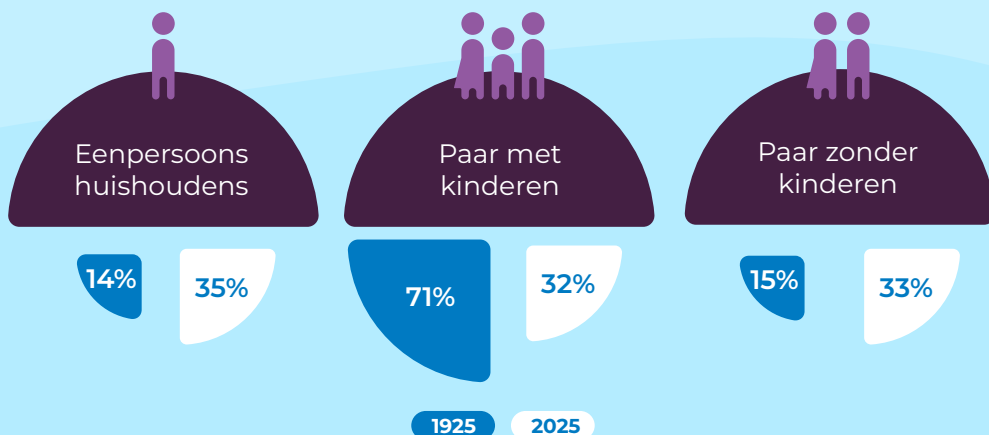
Oud worden in Drenthe? Dat gaat tegenwoordig een stuk beter dan 100 jaar geleden.

De levensverwachting was in heel Nederland destijds veel lager dan tegenwoordig, vooral vanwege beperkte medische zorg en hogere kindersterfte.

Van grote gezinnen naar kleinere huishoudens

Van gezinnen met een huis vol kinderen naar steeds meer één- en tweepersoonshuishoudens. Het aantal huishoudens is sterk gestegen, met een verschuiving van grote gezinnen naar kleinere huishoudens.

Bron: CBS. Data voor 2025 zijn voorlopig. Data over 1925 zijn gebaseerd op historische CBS volkstelling 1930; bedoeld als indicatieve referentie, niet als exacte telling.

Twée vakmensen, één overtuiging

In het Drentse landschap, waar precies honderd jaar geleden de basis werd gelegd voor het opbouwwerk in Nederland, ontmoeten we twee vakmensen die het ambacht van binnenuit kennen: Marcel Endendijk en Bernard Klootra.

Marcel is adviseur bij CMO STAMM. Hij startte als bedrijfseconoom en werkte vijftien jaar als organisatieadviseur, totdat de decentralisaties van 2015 (Jeugdwet en Wmo) hem in aanraking brachten met de leefwereld van inwoners. Toen de inhuur bij gemeenten stakte, hielp hij spontaan mee aan een bijeenkomst voor inwonersinitiatieven. Van negen uur 's ochtends tot negen uur 's avonds kwam elk kwartier een initiatief binnen, zo'n vijftig in totaal. Het was een eyeopener: energie, ideeën en vakmanschap bleken overal in dorpen en wijken aanwezig. Sindsdien begeleidt Marcel inwoners en overheden bij het realiseren van plannen, van een dorpshuis in Eexterveen tot een dorpsbakkerij in Pieterburen, allemaal met één rode draad: mensen zélf in positie brengen en initiatieven met elkaar verbinden.

Bernard groeide op in een gezin waarin zorg centraal stond. Via de vervangende dienstplicht belandde hij als leerling verpleegkundige in de psychiatrie, waar hij ontdekte hoe belangrijk het is dat mensen hun eigen kracht hervinden. Hij verhuisde naar Drenthe, werkte in de kinder- en jeugdpsychiatrie en in de jeugdzorg, en maakte daarna de overstap naar het jongerenwerk in Leeuwarden. Daar leerde hij de ABCD-benadering (Asset Based Community Development) kennen én de waarde van trots zijn op eigen buurt: een simpel T-shirt met het wijklogo bleek goud waard voor het zelfvertrouwen van jongeren. Later stapte hij over naar het opbouwwerk, wat hij jaren met veel passie deed. Zijn stijl is faciliterend en persoonlijk: aanwezig zijn, luisteren, doen wat je zegt en zeggen wat je doet. Inmiddels traint hij – vanuit Tintengroep – nieuwe sociaal werkers in dat gedachtegoed.

Hun wegen verschillen, maar raken
elkaar in één overtuiging

**“de kracht van
gemeenschappen is de motor
van sociale verandering”**

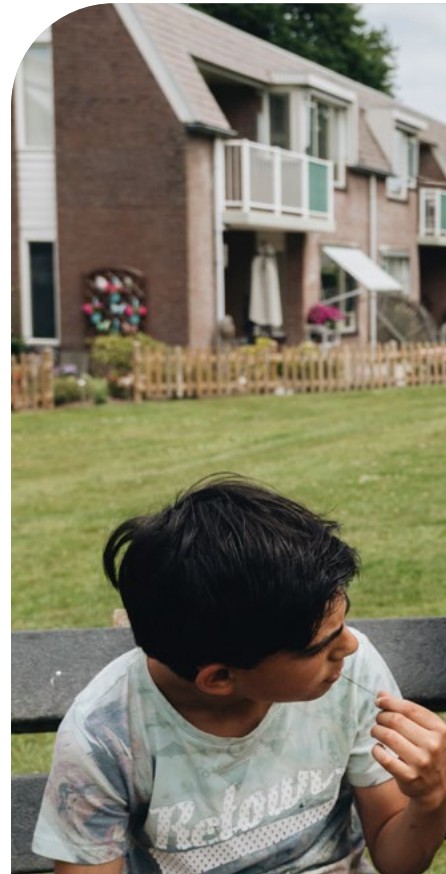
Een eeuw
opbouwwerk:
**van dorpshuis tot
stadsvernieuwing**

De wortels van het Nederlandse opbouwwerk liggen in Drenthe. In 1925 richtte de Commissaris van de Koningin J.T. Linthorst Homan de Centrale Vereeniging voor den Opbouw van Drenthe op, een antwoord op de armoede en ontberingen

in de Veenkoloniën. Met buurthuizen, kinderbewaarplaatsen en bibliotheken werd geïnvesteerd in ontmoeting, ontwikkeling en kansen. Geïnspireerd door pioniers als Gezina Bähler-Boerma, die in 1915 het eerste dorpshuis oprichtte, kwam de beweging verder tot bloei onder het directeurschap van Jaap Cramer (1934–1951).

“Van Gezina Bähler-Boerma tot Linthorst Homan, in Drenthe begon het bouwen aan gemeenschappen”

Na de oorlog kreeg elke provincie een opbouworgaan. In de jaren vijftig en zestig waaiden inzichten over community development uit de Verenigde Staten over; in Nederland werden ze vertaald naar handzame methoden en werkwijzen. Het vak groeide uit tot een neutrale, verbindende schakel tussen overheid en samenleving. In de jaren zeventig kwam die neutraliteit onder druk te staan door de heersende tijdgeest. Opbouwwerkers kozen vaker positie naast nieuwe sociale bewegingen en speelden een hoofdrol in de stadsvernieuwing: van grootschalige sloop naar ‘bouwen voor de buurt’.

Vanaf de jaren tachtig kwamen stevige bezuinigingen. Veel opbouwwerk verdween als zelfstandige werksoort en werd onderdeel van brede welzijnsorganisaties. Ondertussen werden opbouwwerkvaardigheden ook overgenomen door andere organisaties, waaronder woningcorporaties, scholen, politie en gemeenten. Zo ontstond een vreemde situatie: het opbouwwerk nam wel toe, maar niet altijd met opgeleide opbouwwerkers. Tegelijkertijd verdween ook de specifieke opleiding tot opbouwwerk.

De afgelopen jaren is er weer meer belangstelling voor het opbouwwerk. Dat zie je aan de terugkeer van een actieve beroepsvereniging, nieuwe leergangen en een duidelijker profilering van de methode. Toch bleef het organiseren van naoberschap, het koesteren van lokale kracht en het verbinden van systeemwereld en leefwereld.

**“Opbouwwerk
verandert van vorm,
maar nooit van hart”**

*Opbouwwerk
vandaag:*
**vertrouwen,
nabijheid en plezier**

Vandaag profileren Marcel en Bernard het vak nadrukkelijk als een verbindend vak. Niet tegen de overheid of tegen inwoners, maar mét beiden. Dat begint bij vertrouwen. Vertrouwen organiseer je niet vanachter een bureau, benadrukt Bernard: je bouwt het op door aanwezig te zijn, zichtbaar te zijn, aan te bellen, rond te fietsen en te luisteren. Authentiek zijn, niet binnenkomen met een aktetas en zekerheden, maar met oprechte vragen, is daarbij cruciaal.

**“Een buurt bouw je niet met
plannen, maar met gesprekken”**

Marcel vult aan dat opbouwwerk ook systeemkennis vraagt. Beleidsprocessen zijn complex; plannen komen pas tot leven wanneer inwoners vroeg en volwaardig meedoen. Soms betekent dat lobbyen, schuren of 'gedoe' organiseren, zodat beleid landt in wijken en dorpen.

In de podcastreeks 'De Opbouwtelefoon', die met collega-opbouwwerkers is gemaakt, keren drie motieven steeds terug. Vertrouwen vormt de bodem waarop alles kan groeien; zonder vertrouwen gebeurt er niets. Als dat vertrouwen er is, doet nabijheid zijn werk. Aanwezigheid, letterlijk en figuurlijk, is de brandstof van relaties. Vanuit die nabijheid ontstaat ruimte om bruggen te slaan: om telkens weer de leefwereld en de systeemwereld met elkaar te verbinden.

Een andere belangrijke les uit de podcast: heb lol in contact met mensen. Plezier, humor en trots zijn essentieel voor samenwerking. Activiteiten zoals een dorpsfeest, sporttoernooi, buurttuin of dorpsvisie zijn daarbij geen doel op zich, maar een middel om verbinding en eigenaarschap te vergroten.

**“Zonder vertrouwen
geen beweging,
zonder plezier geen
verbinding”**

Tegelijkertijd zien ze dat andere professionals elementen van het opbouwwerk adopteren. Een treffend voorbeeld: gemeenten die medewerkers 'achter het bureau vandaan' sturen, de wijk in, op huisbezoek, met beter bereik en meer maatwerk tot gevolg. Ook woningcorporaties investeren in gemeenschapsofbouw en wijkconsulenten. Dat is waardevol, maar alleen als de kern van samenlevingsopbouw, met oog voor inclusie en machtsdynamiek, niet verloren gaat.

*Toekomstbestendig
opbouwwerk:*
vier opgaven

Kijkend naar de toekomst tekenen zich vier belangrijke opgaven af. Energietransitie en klimaat vragen om rechtvaardige besluitvorming en breed draagvlak. Laat mensen meedenken en meebeslissen over mogelijke oplossingen, gebruik de kracht van de gemeenschappen in deze grote opgave.

De tweede opgave betreft wonen en stedelijke vernieuwing. De druk op de woningmarkt neemt toe en wijken veranderen. Opbouwwerk kan hier bijdragen aan de kwaliteit van samenleven: wie woont waar, welke voorzieningen zijn nodig en hoe blijft een buurt toegankelijk voor jongeren, ouderen, nieuwkomers en mensen met een smalle beurs?

De derde opgave is polarisatie. Hoewel de maatschappelijke spanning stijgt, blijkt uit onderzoek dat dorpen het vaak samen weten te redden.

Opbouwwerkers spelen hierbij een rol door groepen te verbinden, veilige gespreksruimtes te creëren en uitsluiting te signaleren, ook wanneer die onbedoeld binnen gemeenschappen zelf ontstaat.

De vierde opgave is om opbouwwerkers als architect van de lokale democratie te zien, ze geven een stem aan inwoners of faciliteren hen zo dat ze hun stem kunnen laten gelden.

**“De toekomst vraagt
om samen doen, niet
alleen om slim beleid”**

De kern blijft:
**bouwen van
onderop**

Honderd jaar na de start in Drenthe is opbouwwerk springlevend. De omgeving veranderde van veenkoloniën en stadsvernieuwing naar een nieuwe energietransitie en polarisatie, maar de kern bleef gelijk: mensen verbinden, lokale kracht organiseren, vertrouwen laten werken en geloven

in de kracht van sociale verbondenheid en het onderdeel zijn van een hechte gemeenschap.

Marcel en Bernard laten zien hoe dat eruitziet: de nieuwsgierigheid om te beginnen wanneer iets nog vaag is, het plezier in mensen en de vakmatige vasthoudendheid om beleid en praktijk te verbinden. De les van een eeuw opbouwwerk is verrassend eenvoudig en tegelijk veeleisend: bouw van onderop, methodisch en met plezier. Geef inwoners eigenaarschap en een stem, maak ruimte voor initiatief en houd het speelveld inclusief. Dan blijft opbouwwerk geen project of programma, maar een praktijk van alledag, precies daar waar het ooit begon in dorpen en wijken, tussen mensen.

“Een eeuw verder, dezelfde kern: bouwen van onderop, met mensen, voor mensen”

De gezichten van 100 jaar opbouwwerk

In meer dan een eeuw groeide het opbouwwerk uit van een idealistische beweging tot een professioneel vak. Gedragen door mensen met visie en doorzettingsvermogen, werd het telkens opnieuw uitgevonden om bij de tijd te blijven. In deze tijdlijn eren we enkele belangrijke mensen achter die beweging.

1892 - 1915 De baarmoeder van het opbouwwerk

Emille Knappert | Stichtster van het Leids Volkshuis in 1894. Naar Engels voorbeeld worden in stedelijk gebied Volkshuizen opgericht voor de culturele verheffing van de arbeidersklasse. Vrouwen uit de eerste feministische golf zijn voortrekker.

1915 - 1934 Het opbouwwerk is geboren

Gesina Bähler-Boerma | Geïnspireerd door Emille Knappert sticht Gesina in 1915 in Paterswolde het eerste dorps huis 'Ons Dorps'. In 1925 wordt zij namens vier Drentse dorps huizen lid van de Centrale Commissie voor den Oeconomischen Cultureelen Hygiënischen Opbouw van Drenthe, opgericht in 1925 door Commissaris van de Koningin J.T. Linthorst Homan. Later omgevormd tot de Vereeniging voor den Opbouw van Drenthe.

1934 - 1951 Het Drents model krijgt landelijke opvolging

Jaap Cramer | Jaap was de eerste directeur van Stichting Opbouw Drenthe, de opvolger van de Vereeniging (1948). Onder zijn leiding worden de taken verbreed naar een provinciebrede coördinerende rol op het gebied van jeugdwerk, maatschappelijke werk en werkgelegenheid. Landelijk werd het voorbeeld van Drenthe gevolgd: er ontstonden na de oorlog provinciale opbouworganen.

Disclaimer: deze tijdlijn is niet volledig. We hebben geprobeerd de tijdgeest te vangen en daar een paar sleutelfiguren aan te koppelen. We realiseren ons dat we hiermee niet iedereen kunnen noemen die van waarde is geweest. Bronnen: wijkwijzer.nl; canon samenlevingsopbouw

1951 - 1971

De groeispurt van het opbouwwerk

Jo Boer | Directeur Stichting Opbouw Drenthe vanaf 1951. Geïnspireerd door Amerikaans gedachtengoed was Jo de grondlegger van het vak opbouwwerk door onderscheid te maken in individueel werk, groepswork en opbouwwerk. Auteur van het eerste methodische boek 'Maatschappelijk opbouwwerk'.

Gradus Hendrix | Topambtenaar die het gedachtengoed van onder andere Jo Boer landelijk inbedt. Gradus zet zich in voor een landelijk dekkend netwerk van buurthuizen en positioneert het vak als organiserend, niet slechts uitvoerend. Het vak opbouwwerk deed in deze periode zijn intrede op de sociale academie.

1971 - 1990

Het opbouwwerk bereikt volwassen status

Wil van de Leur | Medeoprichter van het Landelijk Platform Opbouwwerk in 1978. Wil stimuleert kennisdeling via een vakblad en ijvert voor een bijzonder hoogleraarschap in Opbouwwerk. In 1987 wordt het beroepsprofiel Opbouwwerk vastgesteld.

1990 - 2015

De identiteitscrisis overwonnen

Henk Cornelisse | In de jaren 1990-2015 heeft het opbouwwerk het moeilijk. Door bezuinigingen en het opgaan in brede welzijnsorganisaties en wijkteams verdwijnt de focus op opbouwwerk. Tijdens zijn periode als voorzitter van het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtswijken (LSA) verschuift de aandacht van LSA van tekortkomingen naar ongebruikte potenties van bewoners. Een duidelijke kentering.

2015 - 2025

Herdefiniëring en herwaardering

Joop Hofman | Voorzitter en initiatiefnemer van Krachtproef, sinds 2013 het landelijke platform en een groeiende beweging voor opbouwwerkers. Het ABCD-gedachtengoed (Asset Based Community Development) geeft verder inhoud aan de focus op strong ipv wrong. Joop draagt bij aan de landelijke actieagenda opbouwwerk.

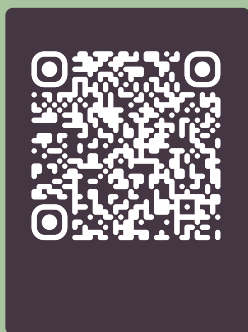
De reis van de opbouwtelefoon

In 2025 ging de opbouwtelefoon rond in Drenthe, om verhalen te verzamelen van mensen die een belangrijke bijdrage hebben geleverd aan opbouwwerk. De gesprekken die via de opbouwtelefoon zijn gevoerd, zijn gebundeld in verschillende podcasts.

De reis begon bij Harold Kamps, jongerenwerker en opbouwwerker. Hij vertelde hoe hij het vak leerde van Albertje Nienhuis en dagelijks laveert tussen de systeemwereld van gemeenten en de leefwereld van dorpen. Daarna ging de telefoon door naar Albertje zelf,

die benadrukte dat je het dorp écht moet kennen: niet achter je bureau blijven, maar aanwezig zijn op straat. Ook Gerrit van Arragon, Judith Bos en Janny Blom deelden hun ervaringen over vertrouwen winnen, samenwerken met sleutelfiguren en het belang van kleine successen.

**Benieuwd naar alle verhalen en de reis van de Opbouwtelefoon?
Beluister hier alle podcasts!**

10 lessen uit **100 jaar** **opbouwwerk**

Honderd jaar opbouwwerk levert een schat aan inzichten op. Wat begon in de Drentse veenkoloniën groeide uit tot een vak dat nog

altijd actueel is. In de kern gaat het om vertrouwen, verbinding en eigenaarschap. Op deze pagina zetten we tien lessen op een rij die voortkomen uit gesprekken die Marcel Endendijk en Bart Waninge (CMO STAMM) hebben gevoerd met verschillende opbouwwerkers uit Drenthe. Deze gesprekken zijn uitgebracht als podcast 'De Opbouwtelefoon'.

"Echte verandering kost tijd en begint meestal met een bewonersavond waar nog niemand het precies weet"

Jannie Blom
Andes (Borger-Odoorn)

"Vertrouwen is belangrijker dan geld om een bewonersinitiatief van de grond te krijgen"

Gerrit van Arragon
Zelfstandig opbouwwerker

"Heb lol in mensen"

Albertje Nienhuis
Oud directeur
Welzijnswerk Midden-Drenthe

"De overheid werkt veel met controle en regels, maar in dorpen draait het om mensen en vertrouwen"

Harold Kamps
Welzijnswerk Midden-Drenthe

"De taal van de bewoners spreken en onafhankelijkheid vergroten het vertrouwen"

Gerrit van Arragon
Zelfstandig opbouwwerker

"Vergeet nooit de jeugd en nooit de ouderen"

Albertje Nienhuis
Oud directeur
Welzijnswerk Midden-Drenthe

"Elk dorp heeft zijn eigenheid"

Judith Bos
Stichting Welzijnswerk
Hoogeveen

1 **Vertrouwen als fundament**

Relaties opbouwen en het dorp écht leren kennen is altijd de sleutel geweest.

2 **Aanwezig zijn in het dorp**

Je moet zichtbaar zijn en aansluiten bij waar mensen elkaar ontmoeten.

3 **Spanningsveld systeem en leefwereld**

Opbouwwerkers vervullen de rol van verbinder en vertaler.

4 **Kracht van kleinschaligheid**

Succesjes geven energie en versterken gemeenschappen.

5 **Geen blauwdruk**

Opbouwwerk vraagt maatwerk, improvisatie en het benutten van mierenpadjes.

6 **Lange adem en doorzettingsvermogen**

Resultaat van opbouwwerk is vaak pas na jaren zichtbaar.

7 **Ruimte voor alle stemmen**

Een goed gesprek bij de koffieautomaat kan meer doen dan een beleidsnota.

8 **Jongeren en ouderen betrekken**

Samen generaties verbinden geeft kracht aan dorpen.

9 **Onafhankelijk en dichtbij**

De opbouwwerker is geen adviseur van de gemeente, maar intermediair en verbinder van de gemeenschap.

10 **Passie en lol in mensen**

Opbouwwerk is meer dan een baan, het is een houding en vaak een levensstijl.

Verhalen uit de praktijk

Opbouwwerk kent tal van gezichten. Elke situatie is uniek, iedere persoon heeft een eigen verhaal. In dit vierluik delen verschillende mensen hun praktijkverhalen over opbouwwerk, wat het voor hen is en betekent. Van sociaal werkers tot inwoners en ervaringsdeskundigen, ieder verhaal biedt een ander perspectief op de kracht van samen en verbinding.

Samen leven betekent ook: samen zorgen - **Dylan Hulst**

De buurthuiskamer als motor van verbinding - **Helma Bosgraaf**

Ik wil laten zien dat het altijd beter kan worden - **Manna Bunk**

De kracht zit in samenwerking - **Yvonne & Piet**

Verhalen uit de praktijk

Dylan Hulst

Vaart Welzijn, Assen

Samen leven betekent ook: samen zorgen

Vier jaar geleden begon Dylan bij Vaart Welzijn. In het begin dacht hij dat zijn toekomst lag in het maatschappelijk werk en vooral in financiële casussen. Maar al snel

merkte hij dat één op één werken met mensen met de focus op het oplossen van hun problemen niet goed bij hem paste. Dylan: “Je werkt vaak met mensen die zich schamen, die zich nauwelijks verbonden voelen met hun omgeving en een bredere basis missen.”

Van individueel naar gemeenschapskracht

Dat besef bracht hem bij het opbouwwerk. Niet langer uitsluitend gericht op individuele problemen, maar op de kracht van de gemeenschap. “In een wijk kun je iets opbouwen waar mensen op terug kunnen vallen. Je kijkt niet alleen naar het individu, maar ook naar de mensen eromheen. Hoe zorgen we er sámen met de mensen in de wijk voor dat psychisch kwetsbare mensen ook mee kunnen blijven doen?”

Via de Drentse Kenniswerkplaats Onbegrepen Gedrag raakte hij betrokken bij projecten rondom psychische kwetsbaarheid. Binnen deze kenniswerkplaats wordt gezocht naar praktische antwoorden op belangrijke vragen. Wat heeft iemand met onbegrepen gedrag nodig vanuit de gemeenschap? Wat heeft de gemeenschap nodig om die persoon te kunnen ondersteunen? En hoe kan het professionele netwerk beter samenwerken met de omgeving van iemand met onbegrepen gedrag?

Mensen in de wijk als partners

Wat Dylan aanspreekt is dat iedereen in de wijk onderdeel is van een gemeenschap. "Als ik om vijf uur naar huis ga, wonen zij er nog. Dan moeten zij verder. Daarom zie ik de mensen in de wijk als partners. Het is belangrijk om te blijven investeren in die gemeenschappen."

Met steun van het Oranje Fonds trekt hij door Assen-Oost met een "Wijkwaardekaart": een A3 met tien kernwaarden voor een buurt. Inwoners hoeven maar één vraag te beantwoorden: wat vind jij van waarde voor de wijk? "Mensen noemen dan vaak veiligheid,

genieten van de natuur of iets kunnen betekenen voor een ander. Wij vragen door: waar voel je energie voor om aan bij te dragen? We moeten ons echter wel realiseren dat er een grens is aan wat je van mensen in een wijk kunt vragen."

De mooiste momenten

Wanneer realiseer je je dat opbouwwerk goed bij jou past? Hij lacht: "Dat zijn de momenten waarop ik zie dat inwoners zelf het verhaal gaan vertellen. Tijdens een bijeenkomst vertelde een buurtverbinder (zo heten de vrijwilligers bij dit project van Vaart Welzijn) precies wat wij met elkaar willen bereiken. Ze zei: 'Het gaat erom dat we voor elkaar zorgen en

ons met elkaar verbonden voelen. Dan voelen we ons ook veiliger.' Dat was zó raak. Dan weet je dat het echt geland is."

Of tijdens een raadsbezoek. "Een buurtverbinder vertelde enthousiast over alles wat ze in hun flats deden. Pas op het einde noemde ze Vaart Welzijn. Wij waren onderdeel van hún verhaal. De raad knikte en applaudisseerde. Voor ons een teken dat dit de juiste weg is."

"Als mensen elkaar vinden en het verhaal zelf vertellen, dan is het geland"

Opbouwwerker zijn is een voorrecht

Dylan is ervan overtuigd dat kleine momenten een groot verschil maken. “Ik vind het een enorm voorrecht om met mijn werk onderdeel te mogen zijn van iemands leven. Een jongen die wij ondersteunen omdat hij uit zijn flat gezet dreigt te worden, komt hier (bij Vaart Welzijn) soms spontaan koffiedrinken. Krijgt een broodje. Voor even voelt hij zich gezien en

onderdeel van een groep. Dat klinkt klein, maar het is een voorrecht om dat te mogen bieden, juist op de dieptepunten van iemands leven.”

**“Een broodje, een praatje, een glimlach
dáár zit de waarde van opbouwwerk”**

Verhalen uit de praktijk

Helma Bosgraaf

Opbouwwerker Maatschappelijk Welzijn Coevorden

De buurthuiskamer als motor van verbinding

vaak om de hoek en verenigingen zorgden voor ontmoeting. Nu is dat anders. Ouderen wonen langer zelfstandig, vaak ook langer alleen. “Eenzaamheid is een groeiend probleem... stil, maar schrijnend zichtbaar voor wie goed kijkt”, volgens Helma Bosgraaf, opbouwwerker in Coevorden.

Dertig jaar geleden was het heel normaal dat ouderen een sociaal netwerk dichtbij huis hadden. Buren kenden elkaar, familie woonde

De opkomst van de Buurthuiskamer

Vanuit die urgentie ontstond de Buurthuiskamer: een warme, huiselijke plek midden in het dorp of de wijk waar ouderen samenkomen voor koffie, gesprekken of een activiteit. “Laagdrempelig, vertrouwd en gedragen door vrijwilligers uit de buurt,” vertelt Helma.

Om goed aan te sluiten bij wat er leeft, zijn er gesprekken met ouderen en vrijwilligers geweest. Er werd gevraagd wat zij misten, waar ze behoefte aan hadden. Die gesprekken vormden de basis voor het huidige aanbod aan activiteiten. De resultaten spreken voor zich. Ouderen die eerst nauwelijks buiten kwamen, bloeiden op. Ze vinden vriendschap, betekenis en vooral verbinding en een zinvolle dag invulling. Iemand zei: “Ik dacht dat de wereld mij niets meer te bieden had, maar bij de buurthuiskamer voel ik me weer van betekenis.”

Een groeimodel zonder vast format

Voor Helma is de Buurthuiskamer meer dan een project. “Ik zie het als een beweging,” zegt ze. “Wat dertig jaar geleden vanzelf ging, vraagt nu om bewust bouwen aan gemeenschap. En dat is precies wat we doen.”

Inmiddels breidt het initiatief zich uit naar andere dorpen en wijken. Steeds samen met bewoners en lokale partners, zonder blauwdruk of vaste formule. “Elk dorp heeft zijn eigen identiteit,” legt ze uit. “Daar pas je je op aan. De Buurthuiskamer laat zien waar opbouwwerk het verschil maakt: mensen versterken, ontmoeting mogelijk maken en zorgen dat niemand er alleen voor staat.

Na dertig jaar opbouwwerk kijkt Helma met dankbaarheid terug. “Samen bouwen aan verbindingen in Coevorden. Opbouwwerk: het mooiste vak wat er is.”

“Wat vroeger vanzelf ging, vraagt nu om bewust bouwen aan gemeenschap”

Verhalen uit de praktijk

Manna Bunk

Vaart Welzijn, Assen

Ik wil laten zien dat het altijd beter kan worden

Vijf jaar geleden begon Manna als ervaringsdeskundige bij Vaart Welzijn. Inmiddels is ze een bekend gezicht in de wijken Noorderpark, Peelo en Marsdijk. Haar weg naar dit werk was niet vanzelfsprekend.

Ze groeide op in een huis met armoede, schulden, verslaving en geweld. Ze kreeg zelf al jong kinderen en als gevolg van een ongeluk kwam ze, zonder werk, thuis te zitten. “Ik kende Vaart Welzijn helemaal niet,” vertelt ze. “Sterker nog: ik vermeed instanties.”

De draai in haar leven

De ommekeer kwam toen de directeur van de school van haar kinderen haar vroeg om te helpen. Ze ontdekte dat ze veel meer kon dan ze zelf dacht. Ze werd “boekenmoeder” op school en sloot zich aan bij de ouderraad. “Langzaam kreeg ik weer sociale contacten.”

Als ze in de sociale winkel als vrijwilliger gaat werken, blijkt dat Manna heel makkelijk met de andere vrijwilligers in gesprek gaat. Ze voelen zich begrepen door haar.

Er is een klik en door haar eigen ervaringen hoeven ze niet alles uit te leggen.

Toen Manna een vacature voor ervaringsdeskundige zag, twijfelde ze: wie zou haar nu aannemen met haar verleden? Maar juist die ervaringen bleken waardevol. Ze schreef, met hulp van een collega van de sociale winkel, haar cv en motivatiebrief, en werd aangenomen. “Nu zet ik mijn negatieve ervaringen in voor iets positiefs.”

“Mijn verleden is nu mijn kracht”

Meer dan een luisterend oor

Manna is vaak in de wijk te vinden, bij spreekuren en activiteiten in Noorderpark en Peelo. Daar ziet ze hoe belangrijk een bekend gezicht is: “Mensen moeten weten waar je te vinden bent. Toen ik er laatst een tijdje niet was vroegen een aantal mensen letterlijk: waar is Manna?”

Het verschil zit hem vaak in kleine dingen. Zo hielp ze een vrouw die nauwelijks Nederlands sprak met een online aanvraag. In plaats van het formulier voor haar in te vullen, gaf Manna haar de laptop en liet haar het zelf proberen. “Toen het lukte, straalde ze van trots. Haar dochter was ook trots: ‘Mama kan het zelf!’ Dat is waar het om gaat: mensen het vertrouwen geven dat ze meer kunnen dan ze denken.”

Energie uit de wijk

Het meeste plezier haalt Manna uit de gesprekken met inwoners. Ze ziet zichzelf als bruggenbouwer: “Ik kan praten met de gemeente en de politiek, maar ook gewoon met de mensen in de wijk.” Ze wil hen kansen bieden om vooruit te komen, zelfstandig te worden en

niet afhankelijk te blijven.

Bijvoorbeeld een alleenstaande moeder die niet wist wat ze met haar dagen moest doen. Ze begon in een klein groepje dat samen lunches maakte voor schoolkinderen. Inmiddels leidt ze dat groepje zelf. “Als mensen hun eigen kracht ontdekken, zie je echt verandering.”

Inspiratie en drijfveer

Haar grootste inspiratie zijn haar kinderen. “Ik wilde de cirkel doorbreken. Mijn angst was dat mijn kinderen hetzelfde zouden meemaken als ik. Voor mij zijn ze geslaagd als ze doen waar ze van houden, niet wat anderen van ze verwachten.”

Hoewel ze inwoners dagelijks ondersteunt, benadrukt Manna hoe belangrijk haar eigen team is. Ook wij bouwen elkaar op. Of het nu collega's, de directeur of de teamleider zijn, er is altijd begrip.

We kunnen niet zonder elkaar. De kracht zit in samenwerking!

HOE DE DORPSONDERSTEUNER EN DE
DORPSCOÖPERATIE ELKAAR VERSTERKEN

In het hart van Gasselternijveen, in multifunctioneel centrum De Spil, is drie dagen per week De Huiskamer open. Dit is een

warmer plek waar dorpsgenoten samen koffiedrinken, eten, biljarten of gewoon even bijpraten. Achter dit succes staan twee mensen die elkaar naadloos aanvullen: Yvonne van Rooijen, dorpsondersteuner bij sociaalwerkorganisatie Impuls, en Piet Wolters, voorzitter van Dorpscoöperatie De Brug.

Een leeg lokaal wordt het begin van iets moois

Het begon in 2016, vertelt Piet. "Ik kwam in De Spil en hoorde dat er een ruimte leegstond. Er was ooit een plan voor dagbesteding, maar dat kwam niet van de grond. Er werden brieven bij inwoners in de bus gedaan, maar niemand reageerde. Dat vond ik vreemd. Er wonen hier genoeg ouderen die wel behoefte hebben aan wat aanspraak en gezelligheid."

Piet besloot het anders aan te pakken. "We hebben zelf een brief geschreven: geen moeilijke woorden, gewoon een uitnodiging voor een koffieochtend, ondertekend met onze eigen namen. Dat bleek een gouden greep. Aan het eind van de zomer hadden we een vaste groep van twintig mensen."

Zo ontstond de eerste versie van De Huiskamer, opgezet door vrijwilligers, met koffie, koek en vooral: aandacht voor elkaar.

Yvonne van Rooijen | Impuls, Gasselternijveen

Steun van de gemeente

De groei van De Huiskamer bleef niet onopgemerkt. Met steun van Impuls schreef Piet een plan voor de gemeente. De boodschap aan de wethouder was eenvoudig maar doeltreffend: door een laagdrempelige plek in het dorp aan te bieden, hoeven ouderen geen officiële Wmo-indicatie aan te vragen voor dagopvang. Dat scheelt niet alleen geld, maar houdt mensen ook in hun eigen omgeving actief.

De gemeente zag het belang in en besloot De Huiskamer structureel te ondersteunen. Vanaf dat moment kreeg De Huiskamer een coördinator en later ook een vaste plek binnen De Spil. Dat was het moment waarop het vrijwilligersinitiatief uitgroeide tot een vaste waarde in het dorp.

Ik kan niet zonder het dorp

Daar komt Yvonne in beeld. Drie jaar geleden maakte zij de overstap van de ouderenzorg naar het werk als dorpsondersteuner. “Ik zag dat inwoners langer thuis moesten blijven wonen. Steeds meer zorg en welzijn verplaatsen zich naar de thuissituatie. Ik wilde daar zijn, bij de mensen achter de voordeur.”

Als dorpsondersteuner is Yvonne de schakel tussen inwoners, zorg, welzijn en gemeente. “Ik ben geen hulpverlener, geen ambtenaar en geen wijkagent. Dat maakt me laagdrempelig. Mensen weten me te vinden, vaak letterlijk, want ik fiets op mijn blauwe fiets door het dorp. Soms belt een huisarts me: ‘Wil jij eens even gaan kijken bij die meneer of mevrouw?’”

Yvonne helpt inwoners met van alles: eenzaamheid, huishoudelijke problemen, formulieren invullen of gewoon even praten. “Maar ik kan dat alleen doen omdat hier zoveel gebeurt. Dankzij de vrijwilligers en de initiatieven van De Brug heb ik plekken waar ik mensen naartoe kan verwijzen. Deze basis helpt mij enorm om mijn werk te doen.”

Van vele initiatieven naar een dorpscoöperatie

Rond dezelfde tijd sloegen verschillende lokale clubs de handen ineen. “We hadden dorpsbelangen, een zorgcoöperatie en allerlei losse initiatieven,” zegt Piet. “Die zijn samengevoegd tot ‘Dorpscoöperatie De Brug’. Die naam kwam van een dorpsbewoner: we slaan letterlijk en figuurlijk bruggen tussen mensen.”

De Brug houdt zich bezig met alles wat de leefbaarheid in het dorp vergroot: van tiny houses tot het buurtbakkie, van bezoekmaatjes tot het dorpsloket.

“Er is altijd wel iets te doen,” vertelt Piet. “We hebben een eigen bus, organiseren samen eten, hebben een dorpsloket voor praktische vragen, en allerlei projecten tegen eenzaamheid.”

Een levendige wisselwerking

Piet vult aan: “Yvonne vangt de zorgvragen op. Als het om eenzaamheid of welzijn gaat, verwijst ze vaak door naar ons, naar De Huiskamer of het bezoekmaatjesproject. Wij krijgen ook weer vragen die meer zorggericht zijn, die gaan dan naar haar.”

Die samenwerking zorgt voor een levendige dynamiek in het dorp. Een mooi voorbeeld is de wandelgroep. “We hadden een dorpswandeling georganiseerd,” vertelt Yvonne. “Daar kwamen honderd mensen op af. Een paar inwoners zeiden daarna: ‘Kunnen we dit niet vaker doen?’ En nu wandelen ze elke woensdag samen en drinken daarna koffie in De Huiskamer. Dat gaat helemaal vanzelf, zonder dat wij daar iets voor hoeven te doen.”

Ook het ‘buurtbakkie’, koffie drinken in verschillende straten, leverde nieuwe ideeën op. “In één buurt zei iemand: kunnen we van dat braakliggende veldje geen pluktuin maken? Dan gaan we als dorpscoöperatie meedenken en kijken hoe we dat kunnen ondersteunen,” zegt Piet. “Zo ontstaan steeds weer nieuwe initiatieven, vanuit de inwoners zelf.”

“Het dorp leeft, juist omdat mensen zelf het initiatief nemen”

Vrijwilligers maken het verschil

Gasselternijveen heeft geluk: het dorp heeft een grote groep actieve vrijwilligers. “Bij De Huiskamer alleen al zijn er twintig,” zegt Yvonne. “Mensen helpen met koffie, koken, halen anderen op met de bus. En het groeit vanzelf. Iemand uit de wandelgroep hoort dat er iemand gezocht wordt om te koken, en denkt: hé, ik kom uit de horeca, dat lijkt me leuk. Zo breidt het zich uit als een olievlek.”

Piet knikt. “Vrijwilligers voelen zich gewaardeerd. Dat is belangrijk. Mensen zeggen vaak: ‘Mooi wat jullie doen.’ Die waardering motiveert om door te gaan.”

De kracht van een dorp

Volgens Yvonne en Piet ligt het geheim van hun succes in het samen doen. “Je hebt elkaar nodig,” zegt Yvonne. “Als ik niemand had om mensen naartoe te verwijzen, zou ik alles zelf moeten doen. En als de dorpscoöperatie geen dorpsondersteuner had, zouden ze veel signalen missen van wat er echt achter de voordeur speelt.”

Maar die samenwerking werkt alleen als er al iets van gemeenschap is, benadrukt Piet. “Een dorpsondersteuner neerzetten in een dorp waar niks gebeurt, dat werkt niet. Er moeten mensen zijn die initiatief willen nemen. Kartrekkers. Een zorgzame gemeenschap is de basis.”

Piet Wolters | De Brug, Gasselteniiveen

Tijd, vertrouwen en trots

Succes komt niet van de ene op de andere dag. “Het heeft tijd nodig,” zegt Piet. “Vertrouwen groeit langzaam. Sommige initiatieven beginnen klein. Maar als je volhoudt, groeit het vanzelf.”

Yvonne: “Ik zeg altijd: ik gun elk dorp een dorpsondersteuner. En dan wel op deze manier: midden in het dorp, samen met vrijwilligers. Dat maakt verschil.”

Ondertussen is De Brug niet meer weg te denken uit Gasselternijveen. “Wat begon met één koffieochtend,” zegt Piet, “is uitgegroeid tot iets dat echt bij het dorpsleven hoort. En dat is waar het om draait: dat mensen elkaar kennen, helpen en trots zijn op hun dorp.”

Kijk om naar elkaar

Gasselternijveen is voor veel dorpen een inspiratiebron. Vanuit de regio komen regelmatig bezoekers kijken hoe het hier werkt. “We moeten niet te veel pochen,” lacht Piet, “maar een beetje trots zijn mag best. In de Veenkoloniën is het vaak: ‘het is niks en het wordt niks’. Dat willen wij doorbreken.”

Yvonne vult aan: “En dat lukt ook. Mensen praten erover. RTV Drenthe is al geweest, omroep MAX heeft een item gemaakt, het leeft. En dat komt omdat we het samen doen. Inwoners, vrijwilligers, zorg, gemeente, iedereen draagt een steentje bij. Als we dat vasthouden, blijft Gasselternijveen een dorp waar mensen omzien naar elkaar.”

Wat duidelijk naar voren komt, is dat succes niet van de ene

op de andere dag ontstaat. Dat vraagt doorzettingsvermogen en vertrouwen. Belangrijk is dat het laagdrempelig en dichtbij blijft, met zichtbaarheid en vertrouwen als basis van het opbouwwerk. Tegelijk is het voor de dorpscoöperatie een uitdaging om jongere bestuursleden te vinden, omdat veel jongeren druk zijn met werk. Uiteindelijk draait het erom dat inwoners naar elkaar omkijken, want met alleen een leger opbouwwerkers kom je er niet. Je moet het samen doen.

Wat ooit begon met één briefje voor een koffieochtend, is uitgegroeid tot een netwerk van mensen die elkaar steunen, helpen en inspireren. In Gasselternijveen laten Yvonne en Piet zien water mogelijk is als je samen de handen uit de mouwen steekt en voor algnere tijd blijft doorzetten.

“Echt verschil maken kost tijd en toewijding”

Betrokkenheid bij buurt en samenleving

Hoeveel Drenten voelen zich verbonden met hun buurt? En hoe actief zijn ze eigenlijk in hun dorp of wijk? De cijfers laten zien dat saamhorigheid en naoberschap nog altijd stevig in de Drentse wortels zitten.

Sterke sociale binding in de buurt

In Drenthe ken je je burens vaak nog bij naam en dat geeft een sterk gevoel van saamhorigheid. Drenten zijn positief over de sociale samenhang in hun buurt. In plattelandsgebieden is dit over het algemeen nog iets sterker dan in meer verstedelijkte gebieden.

7,5

Waardering sociale samenhang in de buurt

Stad

Platteland

87%

83%

Ik voel me thuis in mijn dorp/wijk

60%

77%

Mensen helpen elkaar als dat nodig is

35%

56%

Er is veel saamhorigheid in mijn buurt

54%van de
Drenten doet
vrijwilligerswerk**49%**van de
Nederlanders doet
vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk

Vrijwilligers zijn onmisbaar, gelukkig zet meer dan de helft van de inwoners zich belangeloos in. Ruim de helft van de Drenten doet onbetaald vrijwilligerswerk in georganiseerd verband, bijvoorbeeld voor stichtingen, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Dit is meer dan het landelijk gemiddelde.

70%van de vrijwilligers
is wekelijks of
maandelijks actief**5%**

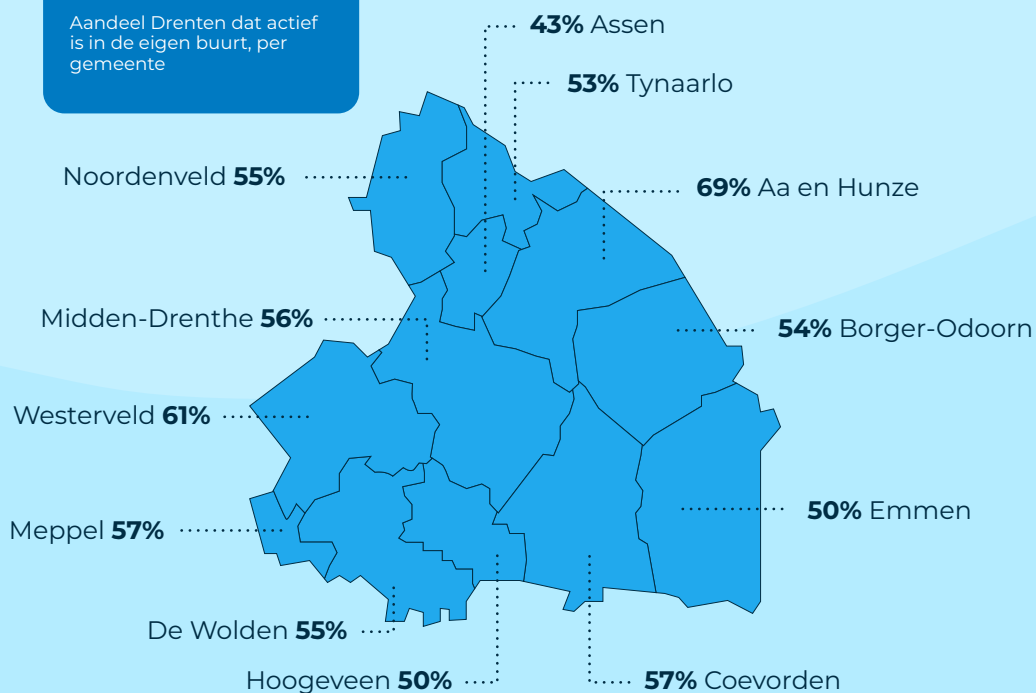
dagelijks

17%

incidenteel

Actief in eigen buurt

Naast officieel vrijwilligerswerk leeft het echte Drentse naoberschap nog volop. Buren helpen elkaar gewoon. Ze doen bijvoorbeeld boodschappen voor een buur of helpen elkaar met klusjes.

55%van de Drenten
is actief in
eigen buurtAandeel Drenten dat actief
is in de eigen buurt, per
gemeente

Bron: Trendbureau Drenthe, 2025

Ruimte voor jongeren, ruimte voor toekomst

In de kantine van een middelbare school in Borger zat een groepje jongens om een tafel. Het was een gewone schooldag, tot jongerenwerker Marcel van Welzijnsorganisatie Andes langs kwam met een voorstel. "We willen een Gamecafé beginnen. Wie heeft daar zin in?" Zonder aarzeling stak Thijmen zijn hand op. Dat werd het begin van iets groots.

Vandaag, een paar jaar later, is het Gamecafé een vaste ontmoetingsplek voor jongeren uit de regio. Het is meer dan een plek om te gamen: het is een plek waar vriendschappen ontstaan, waar jongeren verantwoordelijkheid nemen en waar de stem van jongeren wordt gehoord. Twee van hen, Thijmen (16) en Roan (23), vertellen hun verhaal.

Marcel | Jongerenwerker

Een plek voor iedereen

Thijmen zit op school in Borger en helpt al sinds het begin bij het Gamecafé. “Niet iedereen heeft het thuis breed genoeg om bijvoorbeeld nieuwe consoles betalen,” zegt hij. “Hier kan iedereen gamen. En je ontmoet nieuwe mensen. Dat maakt het leuk.” Het Gamecafé is officieel voor jongeren van 12 tot 23 jaar, maar iedereen is welkom. “Het gaat erom dat je een leuke avond hebt.” Roan knikt instemmend.

Hij is student hbo-bouwkunde in Zwolle en is inmiddels anderhalf jaar betrokken. “Ik zie vooral dat jongeren hier vrienden maken. Iemand die alleen binnenkomt, loopt soms weg met vijf nieuwe vrienden. Dat vind ik fantastisch.”

“Hier game je niet alleen, je maakt vrienden”

Samen aan de slag

Thijmen begon als vrijwilliger via Impacter, een programma voor de maatschappelijke diensttijd. Hij draaide twee keer tachtig uur mee, maar wilde daarna niet stoppen. Inmiddels is hij vaste vrijwilliger. "Ik vind het mooi om iets te doen voor anderen. Vooral als ik zie dat iemand plezier heeft, of dat iemand die eerst stil was nu meedoet. Die glimlach, daar doe ik het voor."

Ook Roan rolde erin dankzij Marcel. Hij was bezig met een soos in zijn dorp, maar dat kwam helaas niet van de grond. Toen vroeg Marcel of hij wilde helpen bij het Gamecafé. "Ik twijfelde even, maar ben toch meegegaan. En ik kreeg er energie van. Je ziet jongeren opbloeien. Ze leren samen dingen organiseren, en dat werkt ook door in hoe ze met elkaar omgaan."

Hij herinnert zich een avond waarop de groep samen een bar bouwde. "We stonden met elf jongeren te timmeren en te schroeven. Er ontstonden discussies – kunnen we dit niet beter zo doen? – maar iedereen luisterde naar elkaar. Er was geen ruzie en er werd echt goed samengewerkt. Dat vond ik prachtig om te zien. Het is als voetbal; normaal heb je allemaal je eigen team waar je voor juicht, maar als Nederland speelt, dan komen we allemaal samen."

Een plek voor een goed gesprek

Wat het Gamecafé bijzonder maakt, is de sfeer. Wie binnenkomt, hoort meteen: "Hé, gezellig dat je er bent!" Roan legt uit: "Dat doen we allemaal automatisch. Of je hier nou voor de eerste keer komt of al honderd keer bent geweest, iedereen wordt welkom geheten. Dat maakt het laagdrempelig. En dat is belangrijk, want voor veel jongeren is de drempel best hoog om binnen te stappen." Thijmen vult aan: "Het is gewoon normaal hier. Je hoeft niet bang te zijn dat je buiten de groep valt. Gamen is iets wat we delen. Je raakt vanzelf in gesprek." Het Gamecafé is niet alleen ontspanning.

Het is ook een plek waar jongeren belangrijke thema's bespreken. Soms komt een buurtsportcoach langs, of iemand van een andere organisatie die te maken heeft met de jongeren. Omdat jongeren er al zijn, bereik je hen op een natuurlijke manier. Daarnaast is het café een opstap naar meer betrokkenheid. Zowel Thijmen als Roan zitten ook in de jongerenraad van de gemeente Borger-Odoorn.

"Iedereen hoort erbij, dat voel je meteen"

Thijmen | Vrijwilliger

We laten zien dat jongeren meer kunnen

Achter de schermen speelt jongerenwerker Marcel van Welzijnsorganisatie Andes een cruciale rol. Hij moedigt ideeën aan, regelt waar nodig praktische zaken – een ruimte, flyers, materialen – maar laat het initiatief altijd bij de jongeren. “Wij kijken altijd wat er wél kan,” zegt hij. “En als iets te duur is, zoeken we samen naar alternatieven. Maar het blijft hun project. Daar gaat het om.” Zijn trots is voelbaar. “Ik vind het bijzonder hoe jongeren verantwoordelijkheid nemen. Naast school en werk zetten ze zich vrijwillig in voor hun gemeenschap. Dat is niet

vanzelfsprekend. Ik ben echt trots op wat ze neerzetten.” Een mooi voorbeeld van hoe jongeren de leiding nemen, is de Hitsteravond. Roan kwam met het idee om een muziekquiz te organiseren. “Ik wilde meer werving voor het Gamecafé,” vertelt hij. “Dus bedacht ik: laten we een extra activiteit doen.” Hij stapte naar Marcel, die meteen enthousiast reageerde. Samen regelden ze de materialen en promotie. Daarna lag de organisatie in Roans handen.

“Het was spannend, maar ook heel gaaf. Je merkt dat jongeren sneller meedoen als het door jongeren zelf is georganiseerd”

Jongerenraad: invloed op echte thema's

“Een paar maanden geleden vroeg Marcel of de jongerenraad niets voor mij was,” vertelt Roan. “Er speelde veel rondom het thema wonen en vanuit het Gamecafé wist hij dat ik bouwkunde studeer. Ik zit al zes jaar in de bouw en zie hoe lastig het is voor jongeren om in hun dorp te blijven wonen. Je moet bijna altijd tweeverdiener zijn en starters worden vaak overboden. Dat raakt mij, want ik wil zelf in de gemeente blijven en weet dat anderen dat ook graag willen. In de jongerenraad praten we daarover met wethouders. We kijken naar oplossingen, denken mee over onderzoeken en kunnen zelfs een motie indienen bij de gemeenteraad. Het geeft mij het gevoel dat wij als jongeren echt invloed kunnen hebben.”

Van links naar rechts: Roan, Thijmen en Marcel

Thijmen zet zich via de jongerenraad in voor verkeersveiligheid en voorzieningen. “Wij fietsen overal door de gemeente en zien dingen die je vanuit de auto niet ziet,” zegt hij. “Neem de brug in Borger – daar is het wachten op ongelukken. Daarom brengen wij dit in bij de gemeente. Ook voorzieningen zijn belangrijk: jongeren vervelen zich, en dan wordt er snel gezegd dat we dingen slopen. Maar geef ons gewoon een plek, een dakje en een bankje, dan zijn we blij. Het mooie is dat de gemeente ons serieus neemt. Onze mening telt, ook al mogen we nog niet stemmen. Dat geeft vertrouwen: we worden

gezien én gehoord.”

Voor beide jongens is dit misschien wel het belangrijkste: dat jongeren serieus worden genomen. “Het mooiste is dat onze mening telt,” zegt Roan. “Een deel mag misschien nog niet stemmen, maar we worden wel allemaal gezien.” Thijmen merkt ook dat het beeld verandert. “Mensen zeggen vaak: jongeren hangen maar wat rond en zorgen voor overlast. Maar wij laten zien dat jongeren juist verantwoordelijkheid kunnen nemen. We organiseren zelf dingen, we doen mee. Dat positieve beeld willen we laten zien.”

Toekomstplannen

De ambities zijn groot. Een eigen ruimte voor het Gamecafé, waar de consoles kunnen blijven staan. Meer avonden per maand. Misschien zelfs een VR-set, als ze prijzengeld winnen bij Hét compliment van Drenthe.

“Een eigen plek zou geweldig zijn,” droomt Thijmen. “Dan kunnen we het café vaker openen en onze spullen veilig laten staan.” Roan is iets realistischer. “Een vaste plek is financieel lastig. Maar vaker samenkomen, dat kan zeker. Eén keer per maand is mooi, maar één keer per twee weken zou nog beter zijn.”

Daar doe ik het voor

Marcel luistert terwijl de jongens hun dromen en plannen delen. Dan zegt hij: “Dit is precies waarom ik jongerenwerk zo mooi vind. Jongeren hebben zóveel in huis. Je hoeft ze alleen maar ruimte te geven. En dan gebeurt er dit.”

Hij kijkt trots naar Thijmen en Roan. “Zij laten zien dat jongeren niet alleen de toekomst hébben, maar die ook zelf vormgeven. En dat maakt mij ongelofelijk trots.”

Herstel begint met gemeenschap en vertrouwen

Honderd jaar geleden maakte Drenthe de overgang van turf naar olie en gas. Het veen, eeuwenlang de motor van de regionale economie, raakte

uitgeput. Die omslag bracht armoede en onzekerheid met zich mee, maar ook iets nieuws: opbouwwerk. Een vorm van sociaal werk die de veerkracht en gezamenlijkheid van de Drenten versterkte. Vandaag bevinden we ons opnieuw in een tijd van transitie. De overstap van fossiele naar duurzame energie is noodzakelijk, maar de gevolgen van de gaswinning zijn nog voelbaar. Huizen raakten beschadigd, vertrouwen werd aangetast. Toch tonen inwoners hun kracht, creativiteit en verbondenheid. We spreken hierover met Henk Nijboer, kwartiermaker Sociale Agenda bij Nij Begun.

Interview Henk Nijboer

Henk Nijboer is kwartiermaker Sociale Agenda bij Nij Begun. Dit overheidsprogramma in Groningen en Noord-Drenthe wil vertrouwen herstellen en perspectief bieden na de gaswinning, met aandacht voor schadeherstel, versterking, gezondheid, economie en woningisolatie.

Welke overeenkomsten en verschillen ziet u tussen toen en nu?

In 1915 richtte Gesina Bähler-Boerma in Paterswolde het eerste dorpshuis 'Ons Dorps' op. Ze wilde mensen met minder kansen perspectief bieden: opleidingen in tuinbouw voor mannen, handwerk voor vrouwen, ontmoetingsplekken voor gezinnen. Toen lag het initiatief bij gegoede burgers die zich inzetten voor de armen.

Een overeenkomst is dat zowel toen als nu de energietransitie zich afspeelt over de rug van de meest kwetsbare groepen. Maar het contrast is ook groot: waar de veencrisis draaide om verlies van banen, draait de gascrisis om verlies van vertrouwen, veiligheid en gezondheid.

In de huidige energietransitie is er geen, of minder, verlies van werkgelegenheid. Het gaat om grote maatschappelijke schade. Als erfenis van de gaswinning hebben mensen scheuren in hun muren en zijn ze blootgesteld aan jarenlang traag herstel. Voor veel inwoners werd hun woning een bron van stress in plaats van veiligheid.

Een belangrijk verschil is de manier waarop we naar inwoners kijken. Het initiatief lag destijds bij gegoede burgers en de arbeiders waren vooral de ontvangers van hulp. De inwoners waar wij nu vanuit de Sociale Agenda mee spreken zijn gelijkwaardige partners. Waar Gesina Bähler-Boerma nog vanuit de elite handelde, benadrukken wij dat het initiatief bij de inwoners zelf moet liggen.

Waar vinden mensen nog de verbondenheid die vroeger vanzelfsprekend was?

Honderd jaar geleden vonden mensen steun in hun zuil: kerk, vakbond of politieke beweging. Vandaag is die verzuiling grotendeels verdwenen, maar het verlangen naar gemeenschap is gebleven. Inwoners zoeken nieuwe plekken van samenhang: voetbalclubs, jongerencentra en dorpshuizen.

De Sociale Agenda stimuleert inwonersinitiatieven en opbouwwerk kan een belangrijke rol spelen bij het ondersteunen bij de ontwikkeling van deze initiatieven. Het is van belang dat we niet overal beleidsdoelen aan hangen. Het doel is niet dat de overheid bepaalt wat waardevol is, maar dat inwoners zelf vormgeven wat werkt. Ik ben ervan overtuigd dat de positieve maatschappelijke effecten hieruit vanzelf volgen.

Welke rol spelen jongeren in dit nieuwe opbouwwerk?

Een opvallende ontwikkeling is de actieve rol die zij spelen. Waar hun stem in 1920 nauwelijks gehoord werd, vragen jongeren vandaag expliciet om ruimte. Ze geven duidelijk aan: "Het gaat niet goed met ons." Ze weten zelf dat ze hulp nodig hebben, maar het duurt vaak nog te lang voordat ze dit kunnen krijgen. Niet elke jongere voelt zich thuis in een traditioneel dorpshuis. Zij willen ook plekken die aansluiten bij hun leefwereld, van jongerenhok tot koffietent. Dat is een breuk met het verleden, maar tegelijk een bevestiging van de kracht van opbouwwerk: gemeenschappen sterker maken door alle generaties een plek te geven die bij ze past.

Wat is er nodig voor duurzaam herstel?

Een les uit de afgelopen eeuw is dat tijdelijke projecten niet het antwoord zijn. Het is een marathon, geen sprint. Investeer structureel in scholen, buurthuizen en schuldhulpverlening, zodat er duurzame relaties ontstaan en het wiel niet steeds opnieuw hoeft worden uitgevonden. Veel organisaties zijn al jarenlang actief in de gebieden. Ook opbouwwerkers. We moeten kijken naar wat werkt. Dat opschalen en structureel maken. Tot nu toe werden projecten misschien voor drie tot vier jaar gefinancierd. Met steeds andere regels en nieuwe criteria. We kunnen nu 30 jaar lang structureel investeren in oplossingen.

Hoe vindt opbouwwerk de balans tussen activisme en samenwerking?

In de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw was het opbouwwerk activistisch en strijdbaar. Het zette zich in tegen woningnood en slechte leefomstandigheden, en bereikte veel. Maar te veel activisme leidde soms tot verlies van verbinding met beleid, waardoor het opbouwwerk terrein verloor en werd wegbezuinigd. Vandaag wordt gezocht naar balans: enerzijds bevoegdheid en betrokkenheid, anderzijds samenwerking met instituties. Opbouwwerk moet bruggen slaan tussen de leefwereld en het systeem, tussen inwoners en overheid.

Wat is volgens u cruciaal voor de nabije toekomst?

Niets is urgenter dan het herstel van vertrouwen. De ellende rondom aardbevingen heeft diepe littekens achtergelaten. Mensen voelen zich in de steek gelaten door een overheid die beloofde hen te beschermen, maar faalde. Opbouwwerkers staan hier voor een dubbele opdracht: niet alleen gemeenschappen versterken, maar ook opnieuw verbinding maken met instituties. Het gaat om nabijheid, om het werken met ervaringsdeskundigen, en om laagdrempelige steunpunten waar inwoners terecht kunnen zonder angst. Alles wat je aandacht geeft groeit. Als je inzet op wat goed gaat in gemeenschappen, groeit ook de veerkracht.

En tot slot. Waar krijgt u zelf de meeste energie van?

Het mooiste is wanneer ik merk dat ons werk levens van kinderen daadwerkelijk verrijkt. Denk aan een kind dat voor het eerst een museum bezoekt, of dat via muziek en sport zijn talenten ontdekt en verder ontwikkelt. Door dit soort ervaringen in scholen te brengen, leggen we de basis voor verschil in de komende generaties. Ik geniet ervan als we mensen vertrouwen geven dat ze er zelf voor kunnen zorgen dat hun buurt beter wordt. In die ontwikkeling ligt de kern van de toekomst. Niet de overheid of de bedrijven bepalen hoe de energietransitie sociaal rechtvaardig wordt, maar de mensen zelf. Het opbouwwerk heeft daarbij opnieuw een sleutelrol: niet van bovenaf, maar naast elkaar.

A close-up, low-angle shot of a child's hands holding black binoculars to their eyes. The child is looking out from a wooden balcony or window frame. The background is a blurred outdoor scene with green grass, yellow wildflowers, and a small white building with a dark door. The sky is overcast with grey clouds. The text is overlaid in the upper right corner.

**“ De toekomst
bouw je niet van
bovenaf, maar
naast elkaar ”**

Colofon

Uitgave ter ere van 100 jaar opbouwwerk, december 2025

Hoofdredactie: CMO STAMM en Tintengroep

Met dank aan alle betrokkenen die hun verhaal met ons hebben gedeeld tijdens de interviews.

Vormgeving: Kwinkslag Creative Agency

Fotografie: Evelien Ijpelaar, Peter Russchen, Nij Begun en eigen archief

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door de Provincie Drenthe.

Met dit magazine vieren we dat het opbouwwerk honderd jaar geleden in Drenthe ontstond. Dit magazine biedt een unieke inkijk in 100 jaar opbouwwerk in Drenthe en is een ode aan iedereen die zich hiervoor heeft ingezet.

